

SÜRELİ

71346

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI
Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü

SAYI : B.02.1.DPT.0.10.03 -323 -753 /4835
KONU : Bartın Milletvekili Sayın M. Rıza YALÇINKAYA'nın Soru Önergesi

16 KASIM 2007

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GENEL SEKRETERLİĞİNE

İlgi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği'nin Sayın Nazım EKREN'e hitaben
18/10/2007 tarihli ve 2106 sayılı yazısı

İlgi'de kayıtlı yazı ile; Bartın Milletvekili Sayın Muhammet Rıza YALÇINKAYA'nın, AB katılım öncesi mali yardım fonlarından bazı illerin yararlanamadığı iddiasına ilişkin soru önergesinin bir nüshası gönderilmiştir.

Bu kapsamda, söz konusu önergede sorulan sorulara ilişkin cevaplar, ekteki bilgi notunda sunulmaktadır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Nazım EKREN
Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

EK: Bartın Milletvekili Sayın M. Rıza YALÇINKAYA'nın
Soru Önergesine İlişkin Bilgi Notu (2 sayfa)

EK: Bartın Milletvekili Sn. Muhammet Rıza YALÇINKAYA'nın Soru Önergesine İlişkin Bilgi Notu

1) 2004-2006 dönemini kapsayan Ön Ulusal Kalkınma Planı (ÖUKP), Türkiye'nin AB'ye ekonomik ve sosyal uyumuna yönelik katılım öncesi mali yardımların programlanmasına bir çerçeve oluşturmak üzere Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) koordinasyonunda hazırlanmıştır.

ÖUKP'de, Türkiye'nin 26 Düzey 2 Bölgesinden sosyo ekonomik gelişmişlik (58 değişken kullanılarak belirlenmiştir) açısından görece az gelişmiş olan 12 Düzey 2 Bölgesi öncelikli olarak belirlenmiştir ve Türkiye-AB Katılım Öncesi Mali Yardımları ile desteklenen bölgesel kalkınma programlarının uygulamaları, bu öncelikli bölgelerde yürütülmektedir. Dolayısıyla bölgesel kalkınma programlarının uygulanacağı öncelikli Düzey 2 bölgeleri 2004 yılında ÖUKP ile belirlenmiştir. Diğer taraftan, fon miktarının kısıtlı olması sınırlı sayıda bölgeye odaklanmayı gerektirmiştir.

AB tarafından finanse edilen bölgesel kalkınma programları, AB normlarıyla uyum açısından, il bazından ziyade Düzey 2 bazında uygulanmaktadır. Nitekim Türkiye'de AB mevzuatıyla uyumlu Düzey 2 bölgeleri oluşturulmasının nedenlerinden biri de AB bölgesel programlarının uygulanacağı ölçeğin belirlenmesidir.

Bu çerçevede, Bartın İli münferit olarak, bölgesel kalkınma programı uygulanan bazı illerden sosyo-ekonomik açıdan geri olmakla birlikte; Zonguldak ve Karabük İlleriyle beraber TR81 bölgesi olarak, ÖUKP kapsamında öncelikli belirlenen 12 Düzey 2 bölgesinin önünde yer almaktadır (TR 81 Bölgesi, DPT'nin yaptığı sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine göre 26 Düzey 2 bölgesi içinde baştan 11. sırada yer almaktadır). Dolayısıyla yukarıda belirtilen nedenlerle ÖUKP'de öncelikli olarak belirlenmeyen TR 81 Düzey 2 Bölgesi, AB bölgesel kalkınma fonlarından yararlanamamıştır.

2) ÖUKP kapsamında öncelikli olarak belirlenen 12 bölgede bölgesel kalkınma programları uygulamaya konmuş olup, bu programların çoğu 2007 sonu itibarıyla sona erecektir. Diğer taraftan AB tarafından Türkiye'ye sağlanan mali yardımların, 2007 yılından itibaren tek bir çatı altında toplanması öngörülmüştür. Buna göre, 2007-2013 döneminde aday ülkeler ve potansiyel aday ülkelere yönelik olarak "Katılım Öncesi Mali Araç" (Instrument for Pre Accession Assistance-IPA) adı altında tek bir mali işbirliği aracı hazırlanmıştır.

2007-2013 dönemini kapsayacak olan Katılım Öncesi Mali Araç;

1. Kurumsal Kapasite Geliştirme,
2. Sınır Ötesi ve Bölgesel İşbirliği,
3. Bölgesel Kalkınma,
4. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi,
5. Kırsal Kalkınma

olmak üzere beş farklı bileşenden oluşmaktadır.

IPA ile birlikte Katılım Öncesi Mali İşbirliğinin önceliklerinde ve uygulama mekanizmasında bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu çerçevede, Avrupa Komisyonu, 2007 yılından sonraki dönemde en azından birkaç yıl süreyle yeni bir bölgesel kalkınma programı uygulanması fikrini desteklememiştir. Her ne kadar DPT, uygulanmakta olan bölgesel kalkınma programlarından alınan müspet sonuçlar neticesinde bölgesel programların devam ettirilmesi yönünde müzakerede bulunmuşsa da Avrupa Komisyonu 2007 sonrası dönemin "insan

kaynaklarının geliştirilmesi” ve “bölgesel rekabet edebilirlik” gibi sektörel programlarla başlatılmasını uygun görmüştür. Buna göre, yakın dönemde, yalnız TR 81 Bölgesi değil, diğer bölgelerde de AB hibe kaynaklarından desteklenen bir bölgesel kalkınma programının uygulanması söz konusu olmayacaktır.

Bununla birlikte, diğer bölgeler gibi TR81 Bölgesinin de IPA’nın Kurumsal Kapasite Geliştirme, Bölgesel Kalkınma alanlarına ilave olarak ilgili program belgelerinin AB birimleri tarafından onaylanmasını müteakip, İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kırsal Kalkınma Bileşenleri altındaki AB hibelerinden sınırlı ölçüde de olsa faydalanması beklenmektedir.

2002-2007 dönemi mali işbirliği uygulamaları kapsamında elde edilen tecrübeler neticesinde, Avrupa Komisyonu tarafından IPA kapsamında **coğrafi odaklanmaya** gidilmesi istenmiş ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İnsan Kaynakları kapsamındaki desteklerde, GSYİH’si Türkiye ortalamasının %75’inden düşük olan Düzey 2 Bölgelerine öncelik verilmesi şart koşulmuştur.

Buna göre, IPA’nın Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynakları alanlarında programlamaya çerçeve teşkil eden ve Türkiye tarafından hazırlanarak AB tarafından onaylanan Stratejik Çerçeve Belgesinde, coğrafi odaklanma “büyüme merkezleri” yaklaşımı ile ele alınmıştır. Bu kapsamda, EUROSTAT verilerine göre kişi başı GSYİH’si Türkiye ortalamasının %75’inden düşük olan Düzey 2 Bölgelerinde, Türkiye ve Topluluk öncelikleri ve mevcut en son istatistiki veriler baz alınarak büyüme merkezi olma potansiyeli taşıyan şehirler belirlenmiştir. Gerek nitel gerekse nicel verilerin detaylı analizi neticesinde 11’i (Malatya, Elazığ, Erzurum, Van, Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa, Samsun, Trabzon, Kayseri ve Sivas) “bölgeler-üstü büyüme merkezi” ve 4’ü (Kahramanmaraş, Batman, Kastamonu, Kars) “bölge içi büyüme merkezi” olmak üzere toplam 15 büyüme merkezi seçilmiştir. Bu çerçevede, yukarıda belirtilen kaynak kısıdı ve coğrafi odaklanma ilkesi gereği, Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İnsan Kaynakları alanlarında sağlanan destekler büyük ölçüde söz konusu büyüme merkezlerine kanalize edilecektir.

3) 2008 yılı içerisinde müşahhas olarak Zonguldak, Bartın, Karabük İllerinin bölgesel gelişimine katkı sağlayacak bir proje bulunmamakla birlikte, ilgili bölgenin projeleri, Yatırım Programında özel bir rumuz ile izlenmekte ve bütçe imkanları çerçevesinde bu projelere Yatırım Programı imkanları dahilinde yeterli kaynak tahsisi için gayretler sürdürülmektedir.

4) Diğer benzer bölgesel gelişme planları (DAP, DOKAP, Yeşilırmak Havza Gelişim Planı) gibi Zonguldak, Bartın, Karabük Bölgesel Gelişim Projesinin de hayata geçirilmesinde sorunlar yaşanmıştır. Bunun en önemli nedeni, Proje kapsamında belirlenen öncelik alanlarının ve yatırımların gerçekleştirilmesine yönelik müstakil bir bütçenin bulunmaması olmuştur. Buna ilaveten, yerelde söz konusu plan ve programların yönetimine destek verecek Kalkınma Ajasları benzeri bir yapının olmayışı da bu durumu etkileyen en önemli faktörler arasında bulunmaktadır.